

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

28.11.2019

м. Київ

№ 991

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 16 січня 2020 р. за
№ 46/34329

**Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних
об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту**

Відповідно до частини другої статті 40 Кодексу цивільного захисту
України і пункту 17 Порядку здійснення навчання населення діям у
надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів
України від 26 червня 2013 року № 444, з метою забезпечення єдиних підходів
до змісту організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань
з питань цивільного захисту

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових
навчань і тренувань з питань цивільного захисту, що додається.

2. Управлінню взаємодії з Державною службою України з надзвичайних
ситуацій Міністерства внутрішніх справ України (Скакун В. О.) забезпечити
подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України
в установленому законодавством порядку.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

А. Аваков

ПОГОДЖЕНО:

Т. в. о. Голови Державної
регуляторної служби України

О. Мірошніченко

Міністр освіти і науки України

Г. Новосад

Голова Державної служби
України з надзвичайних ситуацій

М. Чечоткін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства внутрішніх справ України
28 листопада 2019 року № 991

Зареєстровано

в Міністерстві юстиції України
16 січня 2020 р. за № 46/34329

ПОРЯДОК

організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Порядок визначає основні положення щодо організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, що застосовуватимуться підприємствами, установами, організаціями та закладами вищої освіти незалежно від форм власності й підпорядкування під час реалізації ними завдань, передбачених Порядком здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444 (далі - Порядок), Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 443, Порядком проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року № 819.

2. Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту є формою практичної підготовки працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, що загалом визначає готовність підприємств, установ та організацій до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації (інструкцій щодо дій персоналу суб'єкта господарювання в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій), локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

3. За своїм призначенням спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту можуть бути плановими, показовими та експериментальними.

Планові спеціальні об'єктові навчання і тренування завершують певний період об'єктової підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях. Графіки проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (додаток 1) затверджують щороку керівники підприємств, установ, організацій та відповідно до Порядку узгоджують з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та територіальними органами ДСНС.

Показові спеціальні об'єктові навчання і тренування проводять з метою досягнення єдності поглядів на організацію і методику проведення навчань, показу зразкових і найбільш доцільних дій його учасників під час вирішення покладених на них завдань.

Експериментальні спеціальні об'єктові навчання і тренування передбачають пошук або випробування і освоєння найбільш ефективних способів захисту персоналу, підвищення стійкості функціонування об'єкта в умовах надзвичайних ситуацій, прийомів проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Показові та експериментальні спеціальні об'єктові навчання і тренування проводять за потреби. Терміни проведення таких навчань і тренувань визначаються планами основних заходів цивільного захисту на рік, що розробляються та затверджуються відповідно до Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2017 року № 626.

4. Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту проводять в робочий час за рахунок коштів роботодавця. Планування, організацію та проведення навчань і тренувань забезпечують керівники підприємств, установ, організацій.

5. З метою надання підприємствам, установам, організаціям допомоги в підготовці та проведенні спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, а також залучення до їх проведення необхідних аварійно-рятувальних служб (пожежно-рятувальних підрозділів) місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування на підставі графіків проведення таких навчань і тренувань складаються і затверджуються плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту, на рік за формою, визначеною Положенням про організацію навчального процесу з функціонального навчання, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 жовтня 2014 року № 1112, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 листопада 2014 року за №1398/26175 (зі змінами).

Допомогу підприємствам, установам, організаціям у підготовці та проведенні спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту надають навчально-методичні центри сфери цивільного захисту.

6. Методичне керівництво практичною підготовкою працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, та облік проведених спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту здійснюють територіальні органи ДСНС.

Для здійснення обліку спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту керівники підприємств, установ та організацій у десятиденний строк після їх проведення надають до територіального органу

ДСНС звіт про організацію підготовки та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту (додаток 2).

У звіт про організацію підготовки та проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту *закладу вищої освіти* пункт 2 наведеної форми звіту не включається.

У звіт про організацію підготовки та проведення *спеціального об'єктового тренування з питань цивільного захисту спеціалізованих служб та формувань* цивільного захисту пункти 2, 4, 8 наведеної форми звіту не включаються.

7. Залежно від цілей, завдань та складу тих, хто навчається, проводяться:

спеціальні об'єктові навчання з питань цивільного захисту (далі - спеціальні навчання) підприємств, установ, організацій - один раз на три роки;

спеціальні об'єктові тренування з питань цивільного захисту (далі - спеціальні тренування) *спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту* - не менше одного разу на рік;

об'єктові тренування з питань цивільного захисту (далі - тренування) *закладів вищої освіти* - один раз на рік.

II. СПЕЦІАЛЬНІ ОБ'ЄКТОВІ НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ

1. Спеціальні навчання проводять підприємства, установи, організації на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з цивільного захисту після опанування працівниками теоретичного матеріалу програми загальної підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях.

Заняття за програмою загальної підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях організовуються безпосередньо у роботодавця. Для проведення занять всі працівники розподіляються за навчальними групами, які утворюються за структурними підрозділами підприємства, установи, організації. Заняття проводять керівники навчальних груп, які призначаються наказом керівника підприємства, установи, організації. Для набуття методичних навичок у проведенні занять керівники в рік їх призначення відповідно до Порядку проходять спеціальну підготовку в навчально-методичних центрах сфери цивільного захисту.

2. Для підготовки та проведення спеціального навчання керівник підприємства, установи, організації призначає начальника, штаб керівництва спеціального навчання, а також посередників при тих, хто навчається. *Керівником спеціального навчання є керівник підприємства, установи, організації.*

Штаб керівництва спеціального навчання створюється як тимчасовий орган для забезпечення розробки необхідних документів зі спеціального навчання, підготовки місць його проведення, засобів управління, зв'язку і оповіщення, керівництва перебігом спеціального навчання, здійснення

документування під час його проведення та координації діяльності посередників.

Посередники є представниками керівника спеціального навчання при тих, хто навчається, виконують функції контролю за дотриманням ними заходів безпеки під час спеціального навчання та надають пропозиції керівнику спеціального навчання щодо визначення рівня їх готовності до вирішення завдань цивільного захисту.

3. Чисельність працівників штабу керівництва спеціального навчання та посередників визначає керівник спеціального навчання, вона залежить від обсягу завдань, що вирішуються під час підготовки і проведення спеціального навчання.

4. До проведення спеціальних навчань залучаються:

об'єктові комісії з питань надзвичайних ситуацій;

органи з евакуації;

штатні або позаштатні підрозділи (особи) з питань цивільного захисту підприємств, установ, організацій;

особи, на яких у разі виникнення надзвичайної ситуації покладаються функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та працівників штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації об'єктового рівня;

об'єктові аварійно-рятувальні служби (у разі утворення);

об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;

чергові (диспетчерські) служби (у разі утворення);

об'єктові формування цивільного захисту (у разі утворення);

об'єктові добровільні пожежні дружини (команди);

працівники підприємства, установи, організації, яких планується залучити до проведення практичних заходів.

5. **Тривалість проведення спеціальних навчань** на суб'єктах господарювання, віднесених до однієї із категорій цивільного захисту або тих, хто продовжує виробничу діяльність в особливий період чи має в користуванні хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, - до двох діб, на інших суб'єктах господарювання - від 4 до 8 годин.

6. Для організації та проведення спеціальних навчань підприємства, установи, організації розробляють організаційні та навчально-методичні документи:

наказ керівника підприємства, установи, організації, яким визначаються вихідні дані (тема, навчальні цілі, строк та місце проведення), призначається керівництво спеціального навчання, а також визначаються склад тих, хто навчається, посередники при них, порядок їх підготовки і допуску до спеціального навчання, строки та обсяг робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів, відповідальні виконавці, матеріально-технічне забезпечення, кошторис на підготовку та проведення спеціального навчання;

план проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту, що розробляється текстуально і визначає перебіг спеціального навчання та послідовність відпрацювання навчальних питань. До плану додаються схема об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації; почасовий графік нарощування обстановки з переліком ввідних; схема розгортання сил і засобів у місцях (на ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх зміст; табель термінових донесень за спеціальним навчанням.

7. Підготовка керівництва спеціального навчання та посередників на суб'єктах господарювання, віднесених до однієї із категорій цивільного захисту або тих, хто продовжує виробничу діяльність в особливий період чи має в користуванні хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, **здійснюється на** спеціально організованих керівниками підприємств, установ, організацій інструктивно-методичних заняттях та цільових інструктажах, що проводять працівники навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Під час таких занять керівництво спеціального навчання відпрацьовує документи з проведення спеціального навчання, посередники під час інструктажів відпрацьовують особисті плани роботи.

Для інших суб'єктів господарювання навчально-методичні центри сфери цивільного захисту створюють зручні та доступні умови для отримання керівництвом спеціального навчання необхідної інформації, а також можуть надавати консультації або інші послуги з практичної підготовки відповідно до запиту підприємства, установи, організації.

Навчально-методичні центри сфери цивільного захисту надають безоплатні послуги з практичної підготовки керівництва спеціального навчання та посередників.

8. Оцінку готовності (допуск) персоналу до проведення спеціального навчання здійснює комісія підприємства, установи, організації, до складу якої включаються посадові особи, які виконують обов'язки, пов'язані із забезпеченням цивільного захисту, охорони праці, а також представник пожежно-рятувального підрозділу (територіального органу ДСНС), що обслуговує відповідну територію, підприємство, установу, організацію. Очолює комісію заступник керівника підприємства, установи, організації відповідно до затвердженого розподілу обов'язків.

9. Під час допуску проводять:

перевірку документів та особисту підготовленість працівників штабу керівництва спеціальним навчанням та посередників;

вибіркову перевірку знань з питань цивільного захисту в обсязі загальної програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях;

перевірку знання заходів безпеки працівниками, які залучаються до відпрацювання практичних питань спеціального навчання;

огляд спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту з визначенням їх готовності до проведення спеціального навчання.

За результатами роботи комісія складає акт, який затверджує керівник підприємства, установи, організації.

10. Підготовка місць (ділянок) проведення практичних заходів *включає* позначення на період проведення спеціальних навчань (знаками, покажчиками, прапорцями, пояснювальними написами) умовно ушкоджених комунальних і енергетичних мереж, інших комунікацій, а також технологічних елементів об'єктів, імітацію пожеж, забруднених ділянок, зруйнованих частин будівель, споруд, сховищ, укриттів, підвалів з урахуванням специфіки діяльності та особливостей територіального розміщення підприємства, установи, організації.

11. Під час спеціального навчання виконуються заходи, що дають змогу перевірити реальність планів реагування на надзвичайні ситуації (інструкцій щодо дій персоналу суб'єкта господарювання в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій), локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, визначити рівень готовності до вирішення завдань цивільного захисту керівного складу і фахівців підприємства, установи, організації, забезпечити взаємодію між об'єктовими спеціалізованими службами, формуваннями, аварійно-рятувальними службами (пожежно-рятувальними підрозділами) місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та органами управління ними, відпрацювати практичні дії персоналу, застосовуючи засоби оповіщення, колективного та індивідуального захисту, у режимах підвищеної готовності, надзвичайної ситуації та воєнного стану.

Під час відпрацювання питання евакуації здійснюється комплекс заходів щодо розгортання органів з евакуації, практичного проведення евакуації окремих категорій працівників за визначеними маршрутами руху та їх розміщення і всебічного забезпечення в безпечному районі (пункті).

На об'єктах підвищеної небезпеки під час спеціального навчання додатково відпрацьовується доведення сигналів з оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та інформації про поведінку, якої потрібно дотримуватися, до населення, яке проживає в зонах можливого негативного впливу, та до працівників підприємств, установ і організацій, територія яких потрапляє до таких зон.

На об'єктах з масовим перебуванням людей під час спеціального навчання проводяться тренування з евакуації людей з елементами пожежогасіння.

12. Підсумки проведеного спеціального навчання обговорюють на засіданні об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій, на підставі рішення якої керівник підприємства, установи, організації видає **наказ про стан готовності підприємства, установи, організації** до вирішення завдань цивільного захисту.

За потреби за результатами спеціального навчання вносяться уточнення та зміни до відповідних планів реагування на надзвичайні ситуації (інструкцій щодо дій персоналу суб'єкта господарювання в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій), локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

ІІІ. СПЕЦІАЛЬНІ ОБ'ЄКТОВІ ТРЕНУВАННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СЛУЖБ ТА ФОРМУВАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1. Спеціальні тренування спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту проводять підприємства, установи, організації з метою набуття працівниками, які входять до їх складу, навичок з виконання спеціальних робіт і заходів за умов надзвичайних ситуацій, пожеж, формування їх здатності до колективних дій, а також перевірки загальної готовності спеціалізованих служб і формувань до дій за призначенням.

2. *Керівником спеціального тренування* є керівник відповідної спеціалізованої служби цивільного захисту, формування цивільного захисту.

3. *До проведення спеціального тренування залучають:*
працівників, які входять до складу спеціалізованої служби цивільного захисту, формування цивільного захисту;
чергову (диспетчерську) службу підприємства, установи, організації (у разі утворення);
об'єктову добровільну пожежну дружину (команду).

4. Тривалість проведення спеціального тренування - до 8 годин.

5. *Для підготовки, організації та проведення спеціального тренування його керівник розробляє план-календар з підготовки та проведення спеціального тренування*, що за погодженням зі штатним (позаштатним) працівником з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації затверджує заступник керівника підприємства, установи, організації відповідно до затвердженого розподілу обов'язків.

План-календар визначає тему спеціального тренування, навчальну мету, дату та місце проведення, склад учасників, матеріально-технічне забезпечення, технічну документацію, перебіг підготовки і проведення (найменування заходу, навчального питання, період проведення, відповідальні виконавці). *До плану-календаря додаються* схема практичного виконання робіт, завдання з виконання практичних робіт для працівників служби, формування.

6. Підготовку керівника спеціального тренування організовує штатний (позаштатний) працівник з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації. За потреби на підставі запиту підприємства, установи, організації керівнику спеціального тренування надаються консультації або інша необхідна допомога навчально-методичним центром сфери цивільного захисту.

7. Для оцінки готовності персоналу до проведення спеціального тренування штатний (позаштатний) працівник з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації в термін, визначений планом-календарем з підготовки та проведення спеціального тренування, проводить огляд спеціалізованої служби, формування цивільного захисту.

8. Під час спеціального тренування виконуються заходи, що дають змогу перевірити реальність положень про спеціалізовані служби цивільного захисту, положень та планів приведення в готовність формувань цивільного захисту, відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням, нормативи із застосування засобів цивільного захисту, а також здійснюється практичне виконання робіт.

Для досягнення взаємодії між спеціалізованою службою та формуваннями цивільного захисту однієї функціональної спрямованості за рішенням керівника підприємства, установи, організації *може* проводитися спільне спеціальне тренування спеціалізованої служби з відповідним (відповідними) формуванням (формуваннями) цивільного захисту. ***Керівником спільного спеціального тренування наказом керівника підприємства, установи, організації*** призначається штатний (позаштатний) працівник з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації.

9. Після відпрацювання всіх навчальних питань керівник спеціального тренування доводить до тих, хто навчався, аналіз їх дій з наведенням конкретних фактів і цифрових показників, також обговорюються пропозиції щодо усунення виявлених недоліків.

Результати проведеного спеціального тренування, а також індивідуальні оцінки працівників заносяться до журналів обліку підготовки спеціалізованих служб, формувань цивільного захисту та доповідаються заступнику керівника підприємства, установи, організації відповідно до затвердженого розподілу обов'язків.

Учасники спеціального тренування, які отримали за свої дії незадовільні оцінки, проходять на підприємстві, в установі, організації позачергову перевірку знань з питань цивільного захисту.

За потреби за результатами спеціальних тренувань вносяться уточнення та зміни до відповідних положень про спеціалізовані служби та планів приведення в готовність формувань цивільного захисту.

IV. ОБ'ЄКТОВІ ТРЕНУВАННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. У закладах вищої освіти з метою комплексного відпрацювання дій учасників освітнього процесу в разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій щороку проводяться тренування тривалістю до 8 годин.

2. Організація підготовки та проведення тренування здійснюються на підставі наказу закладу вищої освіти, яким призначаються керівник тренування (керівник закладу вищої освіти), штаб керівництва тренуванням (начальником штабу керівництва тренуванням призначається один із заступників керівника закладу вищої освіти), помічники керівника тренування (за потреби).

Склад учасників та місце проведення тренування визначаються особисто керівником закладу вищої освіти залежно від тематики та масштабу тренування. Залучення студентів до відпрацювання навчальних питань, які

потребують їх участі, проводиться в найбільш зручний для закладу вищої освіти час.

3. З метою підготовки та проведення тренування **розробляється план підготовки та проведення тренування**, який затверджує керівник закладу вищої освіти.

План підготовки та проведення тренування визначає тему тренування, навчальну мету, дату та місце проведення; склад учасників тренування; засоби і майно, що використовуються для імітації, зв'язку, оповіщення, захисту учасників освітнього процесу; заходи з підготовки і проведення тренування (найменування заходу, навчального питання, період проведення, відповідальні виконавці).

4. Підготовка керівництва тренування здійснюється на спеціально організованих керівником закладу вищої освіти інструктивно-методичних заняттях та цільових інструктажах, що проводять на базі закладу вищої освіти працівники навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Під час таких занять відпрацьовуються документи з підготовки та проведення тренування, а також особисті плани роботи.

5. Тренування в закладах вищої освіти проводять без припинення освітнього процесу. Під час їх проведення відпрацьовуються заходи з приведення в готовність органів управління, сил і засобів цивільного захисту закладів вищої освіти, укриття у захисних спорудах цивільного захисту учасників освітнього процесу, радіаційного, хімічного і біологічного захисту, організації гасіння пожежі на початковому етапі із застосуванням первинних засобів пожежогасіння, евакуації, домедичної допомоги, а також взаємодії учасників освітнього процесу з пожежно-рятувальними підрозділами та підрозділами екстреної медичної допомоги.

З метою залучення пожежно-рятувальних підрозділів до проведення заходів тренування керівник закладу вищої освіти на початку кожного навчального року надає заявки до органу управління освітою місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

6. **Органи управління освітою** місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування узагальнюють відомості щодо залучення пожежно-рятувальних підрозділів до проведення заходів тренування та **надсилають** до територіальних органів ДСНС **графік проведення тренувань у закладах вищої освіти** разом із зведеним планом-графіком проведення **Днів цивільного захисту** у закладах професійної (професійно-технічної) і загальної середньої освіти та **Тижнів безпеки дитини** у закладах дошкільної освіти.

7. Підсумки проведених тренувань обговорюють на засіданнях об'єктових комісій з питань надзвичайних ситуацій, на підставі рішення яких керівники закладів вищої освіти видають наказ про стан готовності закладу вищої освіти до вирішення завдань цивільного захисту.

За результатами тренувань (за потреби) вносяться уточнення та зміни до відповідних планів реагування на надзвичайні ситуації (інструкцій щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій), планів цивільного захисту на особливий період.

V. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОКАЗОВИХ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТОВИХ НАВЧАНЬ І ТРЕНУВАНЬ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1. Основна особливість в організації та методиці проведення показових спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту полягає в тому, що в них бере участь попередньо підготовлений до зразкового показу дій склад учасників. Для показу таких дій завчасно створюються місця показу, обсяг і характер підготовки яких залежить від задуму та масштабів конкретного спеціального об'єктового навчання і тренування.

До показових спеціальних об'єктових навчань і тренувань рішенням керівників, за розпорядженням яких вони проводяться, можуть залучатися представники інших суб'єктів забезпечення цивільного захисту.

2. Основним документом показового спеціального об'єктового навчання і тренування є план проведення такого навчання або тренування, у якому обов'язково визначаються місця показу, час та зміст виконуваних заходів або робіт.

Навчально-методичні документи, що доводяться під час показових спеціальних об'єктових навчань і тренувань, мають бути ретельно розробленими та візрцево оформленими.

Під час розіграшу навчальної обстановки дії керівника мають бути чіткими та впевненими. Керівник повинен мати високий рівень фахових знань та методичної майстерності.

3. Під час показових спеціальних об'єктових навчань і тренувань виконання навчальних вправ (практичне виконання робіт) на окремих навчальних місцях здійснюється послідовно. Для залучених представників інших суб'єктів забезпечення цивільного захисту ведеться коментар дій учасників показу. Керівник може зупиняти показ для виправлення допущених під час показу помилок, а також після завершення практичних дій на навчальних місцях робити перерви для проведення їх розбирання (обговорення) та відповідей на запитання.

4. Порядок *проведення експериментальних спеціальних об'єктових навчань і тренувань*, їх цілі, питання, що підлягають дослідженню (експериментальній перевірці), склад учасників та засобів, що залучаються, райони (місця) проведення практичних робіт і заходів визначаються організаційними вказівками керівників, за розпорядженням яких вони проводяться.

5. Для пошуку ефективних способів захисту виробничого персоналу, вивчення можливостей підвищення стійкості функціонування об'єкта в умовах надзвичайних ситуацій на період проведення експериментальних спеціальних об'єктових навчань і тренувань рішенням керівників, за розпорядженням яких вони проводяться, створюються дослідницькі групи.

Дослідження проводять відповідно до планів проведення експериментальних спеціальних об'єктових навчань і тренувань, у яких конкретизуються цілі, питання і методи досліджень, порядок проведення експериментів, випробувань, збору інформації, узагальнення і оформлення отриманих результатів та відповідальні за це особи.

6. На експериментальних спеціальних об'єктових навчаннях і тренуваннях проводиться необхідна кількість різноманітних за формою і змістом експериментів, випробувань, відшукуються можливі способи вирішення питань, що досліджуються, допускається багатократне повторення прийомів і способів дій залучених сил.

Під час відпрацювання питань, що досліджуються, оголошуються тимчасові зупинки для обговорення отриманих результатів і уточнення подальшого порядку дій.

На основі отриманих даних у місячний строк формулюються загальні висновки і практичні рекомендації з питань, що досліджувалися та/або підлягали експериментальній перевірці.

**Начальник Управління взаємодії
з Державною службою України з
надзвичайних ситуацій Міністерства
внутрішніх справ України**

В. Скакун

Додаток 1
до Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (пункт 3 розділу І)

ПОГОДЖЕНО

(керівник районної (районної у містах Києві та Севастополі) державної адміністрації (міської ради))

(підпис, ініціали, прізвище)

_____ 20__ року

ПОГОДЖЕНО

(керівник територіального органу ДСНС)

(підпис, ініціали, прізвище)

_____ 20__ року

ЗАТВЕРДЖУЮ

(керівник підприємства, установи, організації)

(підпис, ініціали, прізвище)

_____ 20__ року

ГРАФІК
проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту
на _____ у 20__ році
(найменування підприємства, установи, організації)

№ з/п	Практично-навчальний захід	Місяці навчального року												Усього за рік	Керівник навчання (тренування)	Відмітка про проведення
		січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Примітка. Спеціальні об'єктові навчання і тренування позначаються в графі 2 за видом призначення: Пл. - планові, Е - експериментальні, П - показові.

(керівник структурного підрозділу (посадова особа) з питань цивільного захисту)

(найменування підприємства, установи, організації)

_____ 20__ року

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 2

до Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту
(пункт 6 розділу I)

ЗВІТ

про організацію підготовки та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту

за темою _____

Тривалість навчання (тренування) _____

Керівник навчання (тренування) _____

До навчання (тренування) залучалися:

об'єктова комісія з питань надзвичайних ситуацій - _____ осіб;

органи з евакуації - _____ осіб;

підрозділ (особи) з питань цивільного захисту - _____ осіб;

особи, на яких у разі виникнення надзвичайної ситуації покладаються функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та працівників штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації об'єктового рівня, - _____ осіб;

об'єктові аварійно-рятувальні служби (у разі утворення) - _____ осіб;

об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту - _____ осіб;

об'єктові формування цивільного захисту - _____ осіб;

чергова (диспетчерська) служба (у разі утворення) - _____ осіб;

об'єктові добровільні пожежні дружини (команди) - _____ осіб;

інші працівники - _____ осіб.

1. Організація підготовки керівництва та посередників навчання, керівництва (керівника) тренування (інструктивно-методичні заняття, цільові інструктажі, отримання консультації або іншої допомоги від навчально-методичного центру сфери цивільного захисту тощо).

2. Оцінка готовності персоналу до проведення навчання:

склад комісії підприємства, установи, організації з допуску персоналу до проведення навчання;

якість відпрацювання документів та особистої підготовленості працівників штабу керівництва навчанням та посередників;

рівень знань з питань цивільного захисту в обсязі загальної програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

3. Повнота та якість відпрацювання організаційних та навчально-методичних документів з проведення навчання (тренування).

4. Оцінка здатності керівного складу і фахівців підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту:

своєчасність та повнота виконання заходів цивільного захисту відповідно до встановленого режиму діяльності;

організація роботи комісії з питань надзвичайних ситуацій, органів з евакуації;

робота підрозділу (особи) з питань цивільного захисту щодо організації збору та узагальнення даних і оцінки обстановки, підготовки розрахунків і пропозицій для прийняття обґрунтованих рішень, своєчасність надання оперативних донесень;

організація робіт з реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків, доцільність застосування підрозділів, своєчасність доведення завдань до виконавців;

організація всебічного забезпечення заходів цивільного захисту та проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;

якість і повнота відпрацьованих графічних та текстуальних документів.

5. Оцінка спроможності об'єктової спеціалізованої служби (формування) цивільного захисту до дій за призначенням:

укомплектованість спеціалізованої служби (формування) особовим складом, спеціальним устаткуванням та пристроями, технікою і майном;

своєчасність висування та розгортання у визначеному районі (місці) виконання завдань, підтримання постійного зв'язку з органом управління, якому підпорядкована спеціалізована служба (формування);

організація ведення розвідки, проведення спеціальних робіт за профілем спеціалізованої служби (аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт формуванням).

6. Відпрацювання сигналів оповіщення цивільного захисту і дій персоналу за ними.

7. Перелік заходів, виконаних з метою вдосконалення цивільного захисту підприємства, установи, організації в період підготовки та проведення навчання (тренування).

8. Результати навчання (тренування), обговорені на засіданні комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації (протокол № _____ від _____ додається).

Керівник навчання (тренування)

(посада, підпис, ініціали, прізвище)